

Ілійчук Любомира,
*к. пед. н., доцент, доцент кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, Україна*

Pliichuk Liubomyra,
*Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.), Associate Professor,
Associate Professor of the Primary Education Pedagogy Department
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine*

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

IMPLEMENTATION OF STUDENT-CENTERED APPROACH IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Annotation. The article is devoted to the topical issues of analysis of the role of student-centered education in the system of training specialists in higher education institutions. The main ideas of student-centered approach as an approach to the organization of the educational process are analyzed and systematized.

Keywords: student-centeredness, student-centered approach, educational process, educational environment, higher education institutions.

Сучасна парадигма вищої освіти орієнтує діяльність ЗВО на формування висококваліфікованих фахівців, здатних нести відповідальність за власне навчання й брати активну участь у процесі набуття ключових компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності. Відтак пріоритетного значення набуває імплементація студентоцентрованого підходу у систему професійної підготовки майбутніх учителів, що вимагає розуміння сутності студентоцентрованого освітнього середовища, пошуку нових векторів взаємодії у системі «студент – викладач» та шляхів впровадження студентоцентризму як інноваційного підходу до організації освітнього процесу у ЗВО.

Студентоцентризм відповідає вимогам і запитам сучасного суспільства, яке потребує компетентних фахівців й ініціативних, творчих особистостей. Визначальною рисою студентоцентризму є прагнення реалізувати такий підхід, згідно якого цілісність внутрішнього світу людини забезпечила б взаємозв'язок особистості і суспільства. Студентоцентризм характеризує насамперед суб'єкта в освіті, орієнтує на становлення індивідуальності здобувача вищої освіти, формування його цілісної особистості. Ідеї студентоцентризму є підґрунтям проектування освітнього середовища, зорієнтованого на саморозвиток, самореалізацію і самоорганізацію особистості у професійній діяльності, творчості та інших видах діяльності.

Студентоцентризм є складним, багатоплановим явищем і процесом. Означений феномен визначений такими ключовими характеристиками: по-перше – це активна реакція освітянського середовища на мінливі потреби ринку праці; по-друге – це модель розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника освітнього процесу; по-третє – це врахування індивідуальних якостей і здібностей студентів, формування індивідуальної освітньої траєкторії, а відтак, індивідуального профілю компетенцій; по-четверте – це новий рівень відповідальності закладу вищої освіти за створення необхідних умов для досягнення високих результатів навчання і формування професійної компетентності майбутніх фахівців [4, с. 378].

Впровадження студентоцентрованого підходу є одним із ключових трендів розвитку Європейського простору вищої освіти, а його ключові ідеї задекларовані у рамках Болонського процесу. Такий підхід є одним із основних інструментів формування сучасного суспільства через формування майбутніх лідерів, активних і відповідальних громадян. Так, на необхідності запровадження студентоцентрованого підходу наголошено у Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [5]. У цьому документі студентоцентроване навчання, викладання і оцінювання передбачає такі заходи та процедури:

1) формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти (забезпечення можливості вибору видів, форм, темпу здобуття освіти та освітніх компонентів; застосування дидактичних систем із урахуванням специфіки освітньої програми та індивідуального спрямування студента; заохочення здобувачів до активного навчання, формування відповідальності за вибір освітніх траєкторій і результати навчання);

2) формування системи участі студентів у процесах забезпечення якості освіти, розробці та моніторингу освітніх програм (створення чітких, прозорих і зрозумілих для здобувачів процедур і критеріїв оцінювання результатів навчання; розроблення порядку попереднього ознайомлення студентів з методами та критеріями оцінювання; забезпечення дієвої системи розгляду звернень здобувачів щодо якості надання освітніх послуг, зокрема якості викладання, навчання, оцінювання, ресурсного забезпечення).

3) моніторинг задоволеності здобувачів вищої освіти якістю надання освітніх послуг (якість освітніх програм, організація освітнього процесу, кадрове і матеріальне забезпечення тощо) [5].

Входження України у Болонський процес, реформування вищої освіти в країні зумовлює потребу у реалізації студентоцентрованого підходу, побудованого на рівноправному партнерстві учасників освітнього процесу і зорієнтованого на формування компетентного, конкурентоспроможного фахівця. Про це йдеться у Законі України «Про вищу освіту», який окреслює предметне поле студентоцентризму як такого підходу до організації освітнього процесу, який передбачає заохочення студентів до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища,

орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах партнерства і взаємної поваги між учасниками освітнього процесу [3].

Імплементация студентоцентризму у заклади вищої освіти спонукає до перегляду сутності взаємозв'язків у системі «студент – викладач» і оновлення освітніх функцій суб'єктів цієї системи, рівня активності й відповідальності, векторів їхньої взаємодії. У цьому контексті здобувач вищої освіти стає активним, відповідальним, самостійним, професійно умотивованим суб'єктом навчання; викладач виконує функції мотиватора, керівника, організатора, систематизатора, консультанта, інтелектуального ресурсу, помічника; взаємодія студента і викладача здійснюється у площині ефективної партнерської освітньої діяльності, взаємної відповідальності за результати навчання, взаємоповаги, постійного моніторингу якості навчання і викладання [1, с. 31].

На сьогодні ідеї студентоцентризму активно впроваджуються в освітню діяльність закладів вищої освіти. Зауважимо, що для їх успішної імплементації і формулювання конкретних пропозицій для подальшого застосування нагальним питанням залишається розроблення певних критеріїв ефективності студентоцентрованої моделі у сучасних ЗВО. До таких кількісних і якісних інструментів, які характеризують успішність імплементації студентоцентризму в освітню діяльність ЗВО віднесемо: наявність широкого поля можливостей у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії студентів; забезпечення активної участі здобувачів у формуванні змісту освіти; доступність навчання за сучасними інтерактивними технологіями; ресурсна підтримка створення студентоцентрованого освітнього середовища; стимулювання академічної мобільності здобувачів вищої освіти та її організаційно-фінансове забезпечення; заохочення студентів до наукової роботи та внутрішньої потреби у дослідницькому пошуку; заохочення соціальної активності студентства, їх участі в управлінні ЗВО, моніторингу і оцінюванні якості вищої освіти [2].

Отже, ключовою метою модернізації освіти в Україні є підвищення якості вищої освіти, забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями. Це актуалізує питання формування сучасного освітнього середовища у ЗВО на засадах студентоцентризму, коли здобувач вищої освіти є активним суб'єктом освітнього процесу. Студентоцентрований підхід у вищій освіті є важливим інструментом реалізації цілей Болонського процесу і за своєю сутністю є компетентнісним.

Список використаних джерел

1. Заблоцька О. С., Ніколаєва І. М. Студентоцентризм як тренд сучасної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 194. С. 29–33.
2. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторингове дослідження: аналітичний звіт / за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова. Київ: Таксон, 2014. 144 с.

3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.04.2022)

4. Сосницька Н., Глікман Н. Студентоцентризований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 377–381.

5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv: CS Ltd., 2015. 32 p. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 20.04.2022)

References

1. Zablotska, O. S., & Nikolaieva, I. M. (2021). Studentotsentryzm yak trend suchasnoi osvity [Student-centeredness as a trend of modern education]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky*, 194, 29–33 (in Ukrainian).

2. Finikova, T. V., & Sharova, O. I. (Ed.) (2014). *Monitorynh intehratsii ukrainskoi systemy vyshchoi osvity v Yevropeyskyi prostir vyshchoi osvity ta naukovoho doslidzhennia: monitorynhove doslidzhennia: analitychnyi zvit* [Monitoring the integration of the Ukrainian higher education system into the European Higher Education Area and research: monitoring study: analytical report]. Kyiv: Takson (in Ukrainian).

3. Law of Ukraine On Higher Education from 01.07.2014, № 1556-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed 20 April 2022). (in Ukrainian).

4. Sosnytska, N., & Hlikman, N. (2017). Studentotsentrovanyi pidkhid do profesiinoi osvity v umovakh staloho rozvytku suspilstva [A student-centered approach to professional education in terms of a sustainable community development]. *Naukovyy visnyk L'otnoyi akademiyi. Seriya: Pedagogichni nauky*, 1, 377–381. (in Ukrainian).

5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) (2015). Kyiv: CS Ltd. Retrieved from: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (accessed 20 April 2022). (in English)